

På oplevelse i det antikke Ostia
af Signe Børsen Koch

Denne artikel omhandler en klassisk arkæologs oplevelser på en udgravning i den antikke havneby Ostia. I artiklen berettes ikke kun om arbejdsprocesser, men også om det sociale aspekt, der opstår ved udgravninger.

Udstilling "Das Mausolleum von Halikarnassos – einem Weltwunder auf der Spur"
af Camilla S. Lundgren

Netop nu er der i Marburg mulighed for at opleve en særudstilling om mausoleet i Halikarnassos – bl.a. med rekonstruktioner af mausoleet og dets gravkammer. Camilla S. Lundgren fortæller her om selve udstillingen og de studerendes arbejde med at stable udstillingen på benene.

Blod, sved og tårer!
af Line Egelund & Mathilde Krogsgaard

To 1. årsstuderende fra klassisk arkæologi i Aarhus fortæller om deres forventninger til denne sommers uddannelsesudgravning i Grækenland – det, der vil blive deres første møde med en udgravning.

PÅ OPLEVELSE I DET ANTikke OSTIA

AF SIGNE BØRSEN KOCH

Tætpakkede gader, hvor mennesker og vogne skubber sig frem blandt hinanden. Forretningsfolk fra alle rigets hjørner, der gør forretning på Piazza delle Coporazioni, larm fra de mange tabernae langs gaderne og folk i hundredevis der strømmer ud fra teatret, opstemte efter en forestilling.

Når man går gennem Ostia Anticas gader i dag, er det ikke svært at forestille sig, hvordan byen i sin storhedstid summede af liv. Roms antikke havneby er et fascinerende arkæologisk site, med et stort antal både offentlige bygninger og private huse i særdeles god stand. Badeanlæg med intakte hypocaust-gulve og imponerende mosaikker, tabernae med vægmalerier, der fortæller historien om livet her, og store private villaer med marmorbeklædte gulve og vægge er blot nogle af byens perler.

I sensommeren 2011 tilbragte jeg tre uger på udgravning her. Dette er historien om mine oplevelser.

Jeg arbejdede som en del af den tyske side af Berlin/Kent-projektet, der har fungeret på sitet siden 2008 - i år dog kun med den tyske side som aktivt udgravende. Udgravningen blev ledet af PD Dr. Axel Gering, Humboldt Universitet Berlin, med et hold bestående af 13 personer, der foruden fire danske studerende fra Århus blandt andet inkluderede tyskere, briter og en australier.

Projektets fokus er det senantikke Ostia, der gennem tiden ofte er blevet overset til fordel for den tidlige kejsertid, hvor byen var under stor udvikling, især under kejserne Trajan og Hadrian. Det er fra denne periode de karakteristiske lejlighedsblokke med medianum-lejligheder i flere etager stammer, og ligeledes mange af de offentlige bygninger, som badeanlæg og Kapitulum på Forum blev opført i denne periode.

I de tidligere udgravninger fokus på disse bygninger er sporene af den senantikke by

ofte blevet overset, og det har været antaget, at byen mistede sin status, da den nye havneby Portus voksede op lige nord for Ostia, efter udvidelsen af havnebassinet under Trajan. Berlin/Kent-projektet har som mål at påvise, at Ostia fortsatte med at være en prominent by helt op til begyndelsen af middelalderen, og at materiale tidligere dateret til den tidlige kejsertid i virkeligheden hører senantikken til.

Fig. 1: Sydportikken på Forum, hvor hoveddelen af årets arbejde blev udført.

PÅ OPLEVELSE I DET ANTIKKE OSTIA

AF SIGNE BØRSEN KOCH

En stor mængde epigrafisk materiale fundet i byen fortæller om opførelsen af offentlige bygninger i 4. og 5. århundrede, og i de første år af projektets varighed er der blevet påvist restaureringer i samme periode på et større antal offentlige bygninger.

I år var hovedopgaven at frilægge dele af den sydlige portik på forum. Her, i skyggen af det kæmpe Kapitolium, brugte vi de første dage på at rengøre området, fjerne beplantning og langsomt begynde at grave mod de underliggende strukturer. I løbet af de næste uger fik vi frilagt betydelige mængder marmorbeklædning, samt underliggende mørtel. Jeg var en del af fund-holdet og var derfor ansvarlig for at opmåle, indtegne og indsamle de mange fund. Alle fund blev efterfølgende bragt til magasinet, der ligger på sitet, og opmagasineret til efterfølgende bearbejdning.

Hele området har været udgravet før, første gang under Mussolini, hvor store dele af byen blev frilagt på ganske kort tid, inden verdensudstillingen i 1942. Disse udgravninger er berygtet for deres noget hårdhændede metode, hvor især de senantikke lag led hårdt i forsøget på at fremskaffe imponerende resultater. De tidligere udgravninger afspejledes i fundene, der foruden store mængder dekoreret væggips samt romerske mønter ligeledes indeholdt kapsler fra gamle ølflasker, samt en jakkenål fra Mussolinis tid.

Ved den igangværende udgravning benyttes de nyeste teknikker inden for opmåling og optegning. I projektets sidste uge blev områderne således opmålt med geofysisk udstyr, der kunne afsløre underliggende strukturer. Der blev ligeledes benyttet en octocopter, en lille helikopter, der gør det muligt at luftfotografere store områder på én gang.

Under projektet var vi indlogeret på en campingplads, Country Club Castel Fusano, beliggende ved kysten. Man skal dog ikke lade sig narre af navnet, det er en ganske gennemsnitlig italiensk campingplads, med hvad man behøver af fællesbade og købmand med varer til overpris. Ikke desto mindre opfyldte det fint vores behov og fungerede som base. Vores lille lejr, som bestod af en række telte samt en campingvogn, var omdrejningspunktet for aftensmaden og efterfølgende social samvær.

Fig. 2: Det meste af holdet 2011.

PÅ OPLEVELSE I DET ANTIKKE OSTIA

AF SIGNE BØRSEN KOCH

Det sociale er en stor del af denne udgravning, og man bliver hurtigt en del af den store "Ostia-familie", med mange deltagere, der kommer år efter år.

På denne måde var det en stor oplevelse at deltage i udgravningen i Ostia Antica, både på et fagligt og et socialt niveau. Jeg fik mulighed for at arbejde på et af de, i min mening, mest fascinerende arkæologiske sites og det faglige udbytte var højt. Samtidig har udgravningen en fantastisk afslappet atmosfære med plads til hygge efter arbejdstid. I høj grad en oplevelse, der kan anbefales!

Litteratur og forslag til videre læsning:

Gering, A. 2011. *Das Stadtzentrum von Ostia in der Spätantike. Vorbericht zu den Ausgrabungen 2008-2011*, i RM, vol 117.

<http://lateantiqueostia.wordpress.com/>

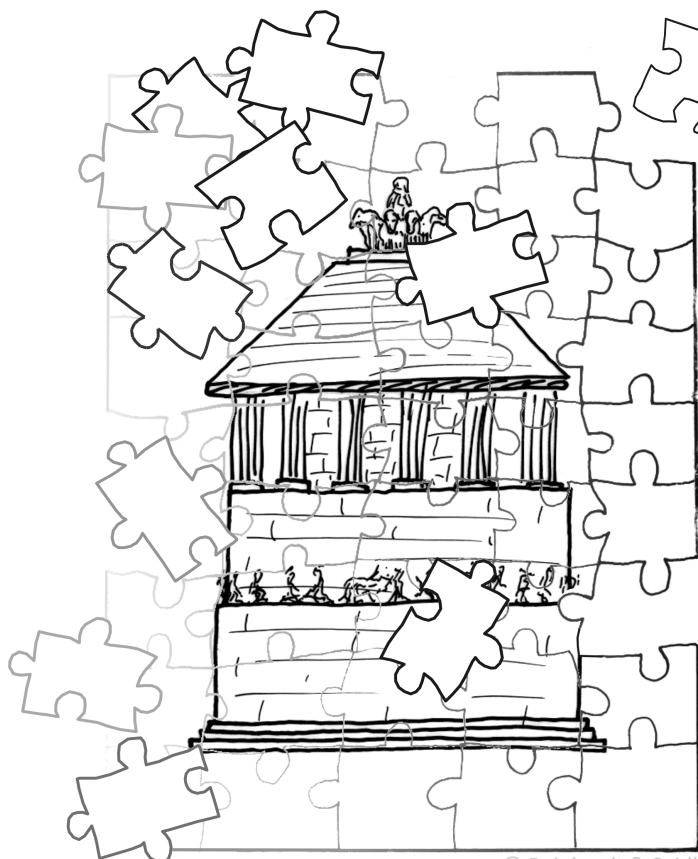
<http://www.ostia-antica.org/>

UDSTILLING "DAS MAUSSOLLEUM VON HALIKARNASSOS—EINEM WELTWUNDER AUF DER SPUR"

AF CAMILLA S LUNDGREN

Man¹ kan undre sig over, hvorfra vi ved, at "de syv verdensvidundere" rent faktisk *var* arkitektoniske „vidundere“ – for faktum er, at kun et af disse monumenter, nemlig Keopspyramiden, har overlevet til dags dato. Forklaringen er, at navngivningen ikke har fundet sted i moderne tid men allerede i antikken. Vi kan spore de "ἑπτὰ θεάματα" – die syv pragtstykker – helt tilbage til det 3. århundrede f.v.t. Den latinske betegnelse "*septem miracula*", altså de syv vidundere, opstod i det 1. århundrede f.v.t. og bruges bl.a. af Plinius den ældre (*nat. his.* XXXVI, 30). Mens alle spor efter de hængende haver i Babylon og kolossen fra Rhodos er forsvundet, kan man i Bodrum stadig se det underjordiske gravkammer samt en række byggefragmenter fra satrappen Mausolos' sidste hvilested. Studerende fra Philipps-Universitetet i Marburg havde for opgave at kigge nærmere på de arkæologiske rester og samle information til en udstilling, som ikke bare viser mausoleet med mulige rekonstruktioner, men også selve processen, som en arkæolog må gennemgå for at nå frem til en sådan rekonstruktion. Denne problemstilling blev fremhævet i udstillingens logo;

© Reinhardt & Seidl

En arkæologisk rekonstruktion har meget tilfælles med et puslespil – mausoleet er ingen undtagelse. Ud af den bunke sten, som delvist befinder sig i den arkæologiske park og delvist er blevet genbrugt i den middelalderlige borg i Bodrum, samt de dele, der er udstillet på British Museum i London, kan vidt forskellige rekonstruktioner opstå.

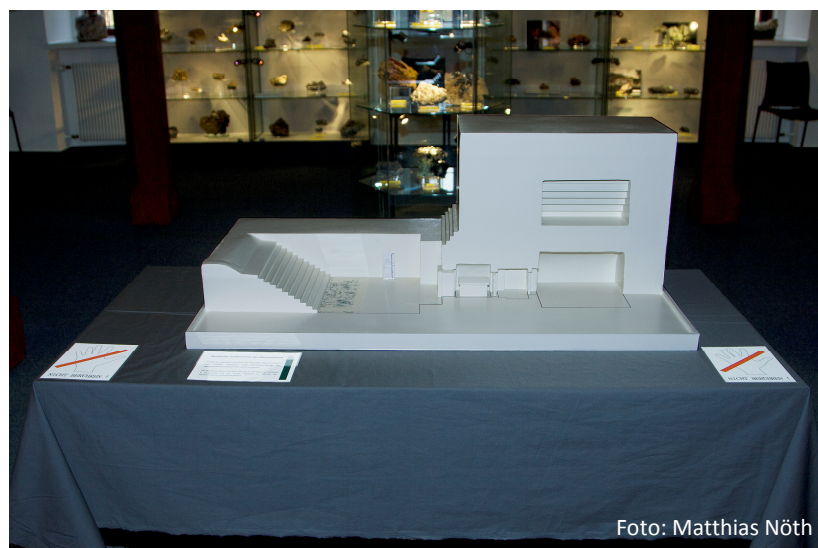
Logoet er designet af Helen Reinhardt og Ralf Seidl.

¹ Arkæologer, filologer og lignende undtaget.

UDSTILLING AF CAMILLA S LUNDGREN

Udstillingen i Marburg blev forberedt i forbindelse med to seminarer,² hvoraf det første fandt sted i sommersemesteret 2011 og det andet i vintersemesteret 2011/12. I det første seminar blev det bevarede arkæologiske fundmateriale med tilhørende rekonstruktioner bearbejdet, og i det næste fandt forberedelserne til udstillingen sted. Publikationerne, som bygger på Kristian Jeppesens og hans holds arbejde i Bodrum, udgjorde sammen med Waywells katalog fra 1978 det litterære grundlag. Kritiske diskussioner og nye perspektiver var bare nogle af målene med seminarerne. Endvidere fik vi hjælp udefra af Wolfram Hoepfner, som p.t. arbejder på en egen ny rekonstruktion. Under en ekskursion til Bodrum i januar 2012 kunne vi endelig selv se nærmere på fragmenterne, og vi fik endvidere en enestående mulighed for at se det såkaldte "protomausoleum" i Mylas. Efter at være blevet røvet i 2006 (man opdagede der først i 2008) begyndte udgravningen og den arkæologiske dokumentation endelig i 2010. Cengiz Isik fra Universitetet Baskent, Tyrkiet, var tilmed i 2011 i Marburg og gav de interesserede studerende en førstehåndsberetning om vægmalerierne og sarkofagen, som blev fundet *in situ* i gravkammeret i "uzunyuva".³

Udstillingen blev åbnet den 17. marts, og ved denne lejlighed gav Wolfram Hoepfner (Berlin) et foredrag, hvor han præsenterede og betonedde de geometriske former og nøgletallene, som er at finde hos mausoleet. Disse spiller i professor emeritus Hoepfners nye rekonstruktion en vigtig rolle. Med et ord på vejen fra instituttets præsident og et fra dekanen var aftenen en stor succes, og de trætte men lykkelige arkæologistuderende kunne med udstillingen begejstre såvel kolleger som familie og venner.

² Et modul består af en forelæsning og et seminar. Mens de studerende deltager mere eller mindre passivt i forelæsningen, skal de fremlægge et minimum 45 minutter langt oplæg med stof til en efterfølgende diskussion i seminarerne.

³ Protomausoleets tyrkiske navn. Navnet betyder "den lange rede" og henviser til den ensomme søjle med storkereden, som står på resterne af podiet, og som er vartegnet for det moderne Milas.

UDSTILLING AF CAMILLA S LUNDGREN

Specielt de to modeller fik meget ros; ikke bare havde vi lavet en model af mausoleets repræsentative arkitektur, som hovedsageligt byggede på Kristian Jeppesens dokumentation og publikation, men også for første gang i arkæologiens historie lavet en model af gravkammeret. Mens en række plakater leverede de vigtigste informationer, kunne to hoveder af gips, som oprindeligt var en del af mausoleets hellenistiske skulpturgrupper, studeres *in natura*: Den såkaldte Ada kom fra vores egen samling, mens Universitetet i Göttingen venligst stille den såkaldte Mausolos til rådighed.

Foto: Matthias Nöth

Den interaktive underholdning til små og store gæster bestod af puslespillet "Byg dit eget mausoleum", hvor arkitekturdele fra forskellige gravmonumenter kunne kombineres og et nyt gravmonument skabes, samt af en quiz, hvor man bl.a. skulle svare på, om Mausolos havde giftet sig med sin mor, sin søster, Kleopatra eller Lady Gaga. Eksklusivt kunne gæsterne på åbningsaftenen tilmed se skuespillet "Diogenes og Mausolos", et stykke af Lukian, hvor Mausolos gør rede for, hvorfor netop han har fortjent dette prægtige gravmonument.

UDSTILLING AF CAMILLA S LUNDGREN

Udstillingen finder sted i det Mineralogiske Museum i Marburg, Tyskland.

Åbningstider:

Tirsdag og torsdag kl.10-18
Onsdag kl.10-13 og kl.15-18
Fredag kl.10-13
Lørdag og søndag kl.11-15

Priser:

Normal: 1 Euro
Reduceret: 0,5 Euro

BLOD, SVED OG TÅRER!

AF LINE EGELUND & MATHILDE KROGSGAARD

Juni nærmer sig med hastige skridt, hvilket betyder en masse ting for os 1. årsstuderende på Klassisk Arkæologi. Det betyder selvfølgelig, at vi snart kan kalde os 2. årsstuderende, men vigtigst af alt betyder det, at vores første udgravning efterhånden står for døren. En arkæologisk udgravning i Grækenland!

Spændingen er meget stor blandt os alle sammen, og vi diskuterer det lystigt hver gang muligheden opstår. Nogle af samtalerne drejer sig især om, hvordan vi skal bo. Vi har forhørt os hos nogle af de ældre studerende, så vi har lidt en fornemmelse af situationen på forhånd. På dem lyder det til, at vi kommer til at bo i ottemands-hytter, og at det ikke er meget privatliv vi får. Dette giver nogle spekulationer i form af, om vi nu kan finde ud af at bo så mange sammen uden at fare i totterne på hinanden ved hver given lejlighed. Vi forventer ikke at hele turen vil gå gnidningsfrit, men vi vil tage vores forholdsregler, så det kommer til at gå så godt som muligt. Endvidere er vi meget spændte på, hvor primitivt vi skal bo. Vi er jo vant til rindende vand i hanen, brusebade hver aften og en dejlig vaskemaskine, men kan vi nu klare os med købevand og tøjvask i hånden?

Disse spekulationer er dog ingenting i forhold til, hvad vi forestiller os, en rigtig arkæologisk udgravning kommer til at betyde for os. Den første udgravning, hvor vi for første gang skal prøve kræfter med alt det, vi har forestillet os, siden vi valgte studiet; spader, hakker, støv, pensler, spatler, blødende vabler og sveden haglende ned af ansigterne. Vi er alle enige om, at det nok skal blive meget hårdt med solen i nakken og spaden i hånden, mens vi kæmper for at finde store statuer, tegl og små mønter, for vi finder da selvfølgelig noget. Men vi forventer også, at det bliver spændende. Skuffelsen over ikke at finde noget den første dag, kan vi kun forestille os vil komme, og selvom vi er forberedte på den og mentalt prøver at forebygge den, vil den sikkert ikke kunne undgås. For der er ikke mange af os, der er klar til at lægge den forestilling på hylden, at arkæologer hele tiden finder en masse spændende ting. Det kommer sikkert til at give mange frustrationer, og det bliver helt sikkert også her, vi finder ud af, om vi vil bruge masser af tid på udgravninger senere eller om vi ender på museer. Eller om det i det hele taget er arkæologien, der fanger vores interesse.

Vores første udgravning bliver altså helt speciel, og vi forventer både blod, sved og tårer, men vi forventer også alle sammen, at det bliver en af de største oplevelser, vi længe har haft!